

УДК 338.021

Мельник Ю. М.

Мельник М. М.

Одеська національна академія харчових технологій

Національного університету державної фіскальної служби України

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИЧНОГО АНАЛІЗУ У ПРОМИСЛОВІЙ ГАЛУЗІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті досліджено теоретико-методологічні основи та концептуальні засади діагностичного аналізу у промисловій галузі національної економіки. Досліджено еволюцію теоретичного осмислення дефініції «діагностика» в економічній науці. Визначені основні функціональні аспекти елементу діагностування у промисловому секторі національної економіки. Запропонована сутнісна характеристика діагностичного аналізу та виділені характерні риси, які властиві саме йому. Сформовано методологічне підґрунтя діагностичного аналізу у промисловій галузі, яке забезпечує послідовне цілеспрямоване поглиблене проникнення у суть організаційно-господарських процесів галузі. Запропоновані концептуальні засади діагностичного аналізу у промисловій галузі національної економіки, у яких визначено: мета, предмет, об'єкт, завдання та методи. Сформовані основні етапи діагностичного аналізу. Визначена інструментальна підтримка діагностичного аналізу промислової галузі.

Ключові слова: діагностичний аналіз, економічний розвиток, національна економіка, промисловість, макроекономічне середовище, національна економіка, глобалізація.

Проблема дослідження. Концептуальне забезпечення застосування діагностичного аналізу у промисловій галузі національної економіки, що дозволить сформулювати поточні та стратегічні завдання її розвитку в умовах глобалізації та міжнародної інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретико-методологічної складової діагностичного аналізу присвячені наукові праці українських і зарубіжних вчених: І. Бланка, І. Лібермана, О. Шнайдера, Г. Григор'єва, О. Побрежець, О. Гетьмана, А. Вартанова, В. Забродського, С. Глухарєва, Д. Ендовицького, Т. Ковальчук, Л. Лігоненко, Г. Швиданенко, С. Матвєєвої, Ж. Рішара, Г. Савицької, В. Савчука та ін. Необхідно відмітити про поляризацію думок науковців щодо місця діагностичного аналізу в системі інформаційно-аналітичного забезпечення. Але необхідно враховувати, що діагностичний аналіз є науковим напрямом з досить складною структурою, процесом та функцією.

Невирішені частини загальної проблеми. Відсутнє концептуальне забезпечення застосування діагностичного аналізу у промисловій галузі національної економіки.

Мета статті. Дослідити теоретико-методологічну основу та сформулювати концептуальне забезпечення застосування діагностичного аналізу у промисловій галузі національної економіки.

Методи дослідження. Були використані такі загальнонаукові та спеціальні методи: морфологічний аналіз, системний та структурно-логічний аналіз, формалізація, метод аналогії, порівняння та інтеграції, графічний метод.

Основні результати дослідження. Промисловий сектор – найважливіший сегмент макроекономічного середовища країни, який створює національний продукт для задоволення потреб суспільства на внутрішньому та зовнішньому ринках. Сучасний період розвитку промислового сегменту національної економіки можна охарактеризувати як нестабільний, тому що він пов'язаний зі значними факторами ризику, постійними змінами, втратами та кризами.

Дослідження сучасних умов господарювання у промисловому сегменті країни обумовлює необхідність застосування методології діагностичного аналізу, яка забезпечить інструментальну підтримку вирішення сучасних та майбутніх проблем розвитку промисловості національної економіки, досягнення значних темпів галузевого фінансово-економічного зростання та соціально-економічного розвитку у національному суспільстві.

Необхідність своєчасного розпізнавання негативних процесів у господарській діяльності промислового сектору економіки, зміцнення його фінансової платоспроможності та стійкості, ефективного функціонування, запобігання появі кризових явищ та процесів, недопущення банкрутства та формування стратегічних орієнтирів потребує:

– запровадження діагностичного аналізу розвитку промисловості в умовах посиленої міжнародної конкуренції;

– застосування специфічних аналітичних прийомів та процедур, які дозволять виокремити явні та неявні фактори впливу внутрішнього та зовнішнього середовища, що впливають на розвиток галузі;

– сформувавши та обґрунтувавши найефективніші заходи оздоровлення або пріоритетного розвитку галузі;

– мінімізувати негативні наслідки фінансового, економічного, екологічного та соціального характеру.

У сучасних умовах адаптації національного макроекономічного середовища до умов глобальної рецесії актуальність реалізації діагностичного аналізу значно підвищується. Вміння оперативно та своєчасно виявляти, виокремлювати, долати і попереджувати негативні процеси у промисловій галузі національної економіки визначають ефективність її управління, що є передумовою конкурентоздатності у міжнародному макроекономічному просторі.

Дослідження еволюції теоретичного осмислення дефініції «діагностика» в економічній науці дозволяє стверджувати, що до теперішнього часу не існує єдиної її інтерпретації.

Діагностика (з грец. *diagnostikos* – здатний розпізнавати) – галузь знань, що вивчає теорію і методи організації процесів постановки діагнозу, а також принципи побудови засобів діагностування [1]. Діагноз – (від грец. *diagnosis* – розпізнавання) – це визначення, оцінка стану когось-небудь, чого-небудь на підставі сукупності найбільш виразних, характерних ознак [2]. Діагностика – це встановлення і вивчення ознак, які характеризують стан організмів, систем, машин, для передбачення можливих відхилень і запобігання порушень нормального режиму їх роботи, діяльності [3].

Дефініції «діагностика» і «діагностичний аналіз» можна розглядати як тотожні, так як «діагностика» та «діагностичне дослідження» є відповідними видами аналітичної роботи. Термін «діагностика» застосовувався з початку у медичній галузі, що визначало виявлення захворювання у пацієнта за певними симптоматичними ознаками. З початку ХХ ст., цей термін застосовується у науках технічного спрямування, де процес встановлення симптоматичних ознак вказує на наявність дефектів у відповідних механізмах або їх сегментах, що дозволяє виявляти, відокремлювати та попереджувати відхилення й порушення в режимі їх функціонування.

В економічному та управлінському спрямуванні термін «діагностика» став використовуватися лише в кінці ХХ ст., в період формування ринкової економіки у національному макроекономічному середовищі. Саме у цей період сформувався в самостійну галузь знань – аналіз, який представляє собою процес розумного або уявного та фактичного розчленування (розкладання) складного об'єкта на відповідні складові сегменти, надає можливість дослідити його окремі сторони, що забезпечить формування наукових абстракцій. Необхідно пам'ятати, що з розвитком будь-якої науки здійснюється диференціація її основних складових – галузей і методів.

Посилення фактору глобалізації та міжнародні інтеграційні процеси вимагають від фахівців з економіки, адміністрування та управління сучасного стилю, форми і принципів підготовки відповідних рішень, та відмови від інтуїтивних, необґрунтованих і зразкових розрахунків. Низький рівень фінансово-економічного та соціального розвитку у національному макроекономічному просторі вимагає визначення джерел зростання в умовах сьогодення та у майбутніх періодах. Визначені аспекти можна та треба розв'язувати за допомогою діагностичного аналізу. Діагностичний аналіз є сегментною частиною комплексного аналізу, він

дозволяє фактично оцінити результативність та ефективність прийнятих рішень на відповідному рівні, сильні і слабкі сторони діяльності об'єкта дослідження, сформувавши можливості та загрози, визначити резерви його розвитку, а також прийняти необхідні раціональні управлінські рішення вже на початковому етапі дослідження.

Таким чином діагностика ототожнюється з:

– науково-дослідницькою діяльністю, спрямованою на встановлення, аналіз і оцінку негативних явищ, підвищення ефективності системи організації й управління;

– оперативним пошуком, аналізом, виявленням, виокремленням помилки та формуванням необхідних шляхів удосконалення відповідної системи;

– визначенням об'єктивного стану об'єкта дослідження, предмета, явища чи процесу управління, виявленням слабких та сильних сегментів;

– дослідженням величин і співвідношень параметрів об'єкта, ринкового та інституціонального макроекономічного середовища, а також змін даних співвідношень з метою встановлення відповідних причин виникнення непередбачених явищ, ієрархічного рівня системи, на якому виникла і може бути усунена негативні явища;

– відповідним етапом процесу прийняття рішення на основі аналізу причинно-наслідкових зв'язків на об'єкті дослідження;

– оцінкою фінансових, економічних, екологічних та соціальних показників функціонування об'єкта дослідження на основі розгляду сегментних результатів діяльності, неповної інформації з метою виявлення можливих перспектив розвитку його і наслідків ухвалення оперативних, тактичних та стратегічних рішень.

Деякі науковці розглядають діагностику як «вчення про методи і принципи розпізнавання дисфункцій і постановка діагнозу, або, використовуючи медичну термінологію доречно в даному випадку, це процес постановки діагнозу аналізованого об'єкта з метою підвищення ефективності його функціонування, підвищення його життєздатності в умовах вільної конкуренції, вільного нерегульованого ринку. Діагностика спрямована на оцінку стану досліджуваних об'єктів в умовах неповної інформації з метою виявлення проблем у функціонуванні систем і причин їх виникнення» [4].

І. Ліберман називає діагностику ситуаційним аналізом, є першим її видом, визначає ситуації, у яких знаходиться суб'єкт господарювання, тобто виявляє обставини, що впливають на весь хід його виробничої, господарської та фінансової діяльності. Мета діагностики – виявити місце, яке займає суб'єкт у загальному економічному просторі, його поточні виробничі можливості, споживані ресурси. Діагностика повинна складатися з аналізу зовнішньої і внутрішньої середовища суб'єкта господарювання [5].

Французький вчений А. Маріон [6] у своїх наукових дослідженнях, наголошує, що діагностика є діагностичною функцією економічного аналізу суб'єкта.

А. Бачурін [7] під економічною діагностикою суб'єкта господарювання розуміє аналіз і оцінку економічних показників роботи його на основі вивчення окремих результатів і неповної інформації з метою виявлення можливих перспектив розвитку і наслідків поточних управлінських рішень. Як підсумок діагностики на основі оцінки стану господарства і його ефективності формуються висновки, необхідні для швидкого прийняття важливих рішень. Діагностичний аналіз, за думкою автора, це спосіб встановлення характеру пору-

шень нормального ходу економічних процесів, на основі типових ознак, властивих тільки даному порушенню. знання ознаки дозволяє швидко і досить точно встановити характер порушень, що не виробляючи безпосередніх вимірювань, тобто без дій, які вимагають додаткового часу і коштів. Діагностичний аналіз може виступати в якості попереднього етапу при аналізі сильних і слабких сторін суб'єкта господарювання, погроз і його можливостей у складанні стратегії.

Отже, діагностика – це сукупність досліджень з визначенням цілей функціонування об'єкта національної економіки, способів і методів їх досягнення і виявлення негативних сегментних складових.

На наш погляд, діагностика на макроекономічному рівні – це розпізнавання, встановлення стану характеру негативних явищ від заданого перебігу будь-яких процесів у макроекономічному середовищі як нині існуючих, так і таких, що можуть виникнути у майбутніх періодах на основі типових ознак, які властиві лише для відповідного явища, а також попередження негативних процесів. Таким чином, з діагностики починається вирішення негативних явищ у макроекономічному середовищі національної економіки. Діагностика об'єкта національної економіки має на меті визначити характерний стан, у якому він знаходиться в сучасних умовах, а також виявити та виокремити негативні явища, які уповільнюють його розвиток.

Відмітимо, що неоднозначне позиціонування дефініції «діагностика» призвели до різновекторних підходів до трактування поняття «діагностичний аналіз». Деякі дослідники вважають, що діагностичний аналіз проводиться за наявності у суб'єкта господарювання фінансової нестабільності і розуміють під ним «вид економічного аналізу, який виявляє ознаки банкрутства і вивчає фактори, які суттєво впливають на фінансовий стан суб'єкта в певний період часу, а також передбачає можливі наслідки на основі всебічного дослідження спостережуваних тенденцій» [8].

Діагностичний аналіз також визначає об'єктивний стан визначених параметрів у національній економіці та її сегментах щодо відповідності заданим цілям і завданням, дослідження відхилень від нормального стану об'єкта діагностування, причин та наслідків цих відхилень, тривалості їх протікання, їх інтерпретація для формування правдивих, не упереджених висновків і необхідних рекомендацій.

Діагностика суб'єкта промислової галузі – це система наукових знань і область практичної діяльності, яка досліджує виробничі, логістичні, фінансові, економічні, екологічні та соціальні процеси, виявляє сильні і слабкі сторони їх діяльності, формує способи покращення ситуації. Процес діагностування, пов'язаний з встановленням характеру порушень нормального ходу відповідних процесів господарювання на основі типових ознак, характерних для відповідного порушення.

Діагностування у промисловій галузі включає визначення оціночних ознак господарських процесів, вибір методичного інструментарію вимірювання їх та характеристику за певними правилами, оцінку виявлених відхилень від запланованих параметрів результативної роботи суб'єкта промислової галузі національної економіки.

На наш погляд, сутність діагностики діяльності суб'єкта промислової галузі національної економіки полягає у встановленні та вивченні ознак, які впливають на його господарську вироб-

ничу діяльність, вимірюванні базових характеристик, які відображають фактичний стан сегментних складових суб'єкта (машин, обладнання, приладів, технічних систем, фінансів, результатів діяльності та ін.) для передбачення можливих відхилень від стійких і стандартних значень і запобігання порушень нормального режиму функціонування. Діагностика повинна включати визначення оціночних ознак, вибір інструментів та методів їх вимірювання, і характеристику цих ознак за певними правилами, оцінку виявлених відхилень від стандартних, нормативних та загальноприйнятих параметрів.

В останні роки більшість науковців схиляється до думки, що діагностика – це частина або функція аналізу господарської діяльності. Відомий фахівець з теорії та практики аналізу господарської діяльності Г. Савицька [9] досліджує ці функції, щоб визначити місце діагностичної складової в системі аналізу.

Основні функціональні аспекти елемента діагностування у промисловому секторі національної економіки: оціночна, розпізнавальна та пошукова.

Оцінючий функціональний аспект полягає у визначенні відповідності стану промислової галузі національної економіки її запланованим параметрам і стратегічним можливостям з урахуванням факторів впливу внутрішнього та зовнішнього середовища. Визначений функціональний аспект дозволяє з'ясувати відхилення галузевих індикаторів стану та розвитку від заданих, на базі запланованої системи критеріальних параметрів діяльності суб'єктів промислової галузі країни, що дозволяє оцінити їх щодо вирішення поставлених оперативних, тактичних та стратегічних завдань.

Оцінювання повинно здійснюватися у регламентний термін в системі управління суб'єктами промислової галузі та вимагає від фахівців-аналітиків проводити діагностичний аналіз з обґрунтуванням вихідних показників критеріїв діяльності суб'єктів національної економіки. Необхідно відіграти про вимогу достовірності розрахунку критеріїв, їх об'єктивності та неупередженості.

Оцінючий функціональний аспект має наступні етапи реалізації:

- обґрунтування єдності оцінки та синтезу;
- формування мети та постановка завдань;
- визначення предмету дослідження;
- вибір об'єкта та його сегментна характеристика;
- визначення інструментальної підтримки дослідження;
- пошук, вимірювання, реєстрація, накопичення, узагальнення і оцінка отриманої інформації;
- дослідження стану об'єкта та його сегментів;
- формування узагальнюючої характеристики об'єкта діагностики у відповідності з аналітичною інформацією;
- дослідження тенденцій розвитку об'єкта та його сегментів з множинними альтернативними траєкторіями;
- вибір та обґрунтування системи оціночних показників, які характеризують об'єкт діагностики;
- зіставлення фактичних показників з запланованими, для оцінки ступеня вирішення визначених завдань;
- визначення та виокремлення негативних аспектів у діяльності об'єкта.

Оцінючий функціональний аспект забезпечує отримання наступних результатів: визначення ступеня досягнення мети та розв'язання завдань; виявлення та обґрунтування сильних і негативних аспектів діяльності промислової галузі національ-

ної економіки; формування подальших напрямів дослідження у промисловій галузі країни з урахуванням синергетичного ефекту.

Необхідно відмітити, що оцінюючий функціональний аспект в практичній площині потребує використання аналітичних прийомів обробки інформації.

Розпізнавальний функціональний аспект дозволяє проаналізувати причини незапланованих відхилень від цільових критеріальних параметрів, шляхом виявлення та оцінки впливу будь-яких факторів або чинників на діяльність суб'єктів промислової галузі національної економіки. Виявлені фактори або чинники, які впливають на діяльність суб'єктів промислової галузі, забезпечать обґрунтовану оцінку сегментних складових об'єкта діагностики на підставі сукупності найбільш виразних, характерних ознак та сприятимуть стратегічному прогнозуванню розвитку промислової галузі національної економіки.

Розпізнавальний функціональний аспект забезпечує отримання наступних результатів:

- отримати кількісні показники, які характеризують діяльність промислової галузі національної економіки;

- отримати якісну характеристику стану промислової галузі та її структурних сегментів на основі базових якісних орієнтирів;

- виокремити компоненти позитивного та негативного впливу на розвиток промислової галузі; діяльності господарських процесів – забезпечення, виробництво та реалізація;

- визначити та обґрунтувати вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на промислову галузь національної економіки;

- визначити вплив об'єктивних та суб'єктивних факторів впливу на господарські процеси – забезпечення, виробництво та реалізацію;

- виявити екстенсивні та інтенсивні орієнтири розвитку промислової галузі країни;

- своєчасно та адекватно реагувати на прояви зовнішнього і внутрішнього макроекономічного середовища;

- сформувані стратегічні орієнтири розвитку промислової галузі національної економіки.

Необхідно відмітити, що реалізація розпізнавального функціонального аспекту забезпечить формування достовірних та неупереджених прогнозів розвитку промислової галузі країни, і постане базовим фундаментом науково-обґрунтованих рішень в системі її державного регулювання.

Пошуковий функціональний аспект забезпечує процес обґрунтування оперативних, тактичних і стратегічних орієнтирів розвитку промислової галузі національної економіки.

Пошуковий функціональний аспект відповідає за отримання наступних результатів:

- інформаційно-аналітичне забезпечення супроводу подальшого дослідження промислової галузі;

- узагальнення результатів дослідження стану промислової галузі національної економіки;

- матричне порівняння показників промислової галузі;

- формування оперативних, тактичних та стратегічних орієнтирів дослідження;

- балансове формування результатів дослідження з метою системного обґрунтування;

- визначення резервів динамічного зростання показників функціонування промислової галузі на основі досвіду промислово-розвинутих країн міжнародного середовища і досягнень науки й практики з урахуванням національної ідентичності;

- графічна побудова потенційних можливостей промислової галузі національної економіки з метою отримання аналітичної інформації для формування стратегічного плану розвитку її;

- визначення параметрів потенційних можливостей розвитку сегментних складових промислової галузі;

- обґрунтування пропозицій і заходів щодо використання потенціалу розвитку промислової галузі та її сегментних складових;

- визначення поточних та стратегічних завдань розвитку промислової галузі та її сегментних складових в умовах глобалізації та міжнародної інтеграції.

Базовим інструментарієм оцінюючого, розпізнавального та пошукового функціонального аспекту є: методи теорії пізнання; імітаційні методи, методи побудови моделей, теоретико-аналітичні та прикладні моделі; макроекономічні та мікроекономічні моделі; балансові, трендові, оптимізаційні, імітаційні моделі; аналітичні та ідентифіковані моделі; детерміновані та стохастичні моделі; матричні моделі, моделі лінійного та нелінійного програмування, кореляційно регресійні моделі, моделі теорії масового обслуговування, моделі сіткового планування та керування, дескриптивні (описові) моделі, одно- та багатфакторні моделі, статичні та динамічні моделі, моделі простої та складної структури; довготермінові, середньотермінові та короткотермінові моделі, евристичні методи; методи загального аналізу.

Таким чином, діагностична функція має значний вплив у системі аналізу стану та розвитку промислової галузі національної економіки. Вона закладає фундамент для прийняття оперативних, тактичних та стратегічних рішень у функціонуванні промислової галузі.

Дослідження підтверджує, що діагностика є частиною або функцією аналізу господарської діяльності, вона є інструментом встановлення джерел виникнення негативних явищ і результатів у промисловій галузі країни та забезпечує розпізнавання причин виникнення негативних аспектів.

Таким чином, діагностичний аналіз необхідно розглядати як системне та цілісне дослідження, яке забезпечує на основі єдності оцінки і синтезу та причинно-наслідкової логіки розвитку промислової галузі національної економіки побудувати її модель стратегічних орієнтирів у кількісному та якісному вимірюванні.

Діагностичний аналіз дозволяє дослідити реальні взаємозв'язки між елементами та факторами впливу, обґрунтувати причинно-наслідкові зв'язки між змінами факторів і системою взаємопов'язаних елементів, досліджувати зміни у господарській системі від впливу негативних явищ та процесів у будь-який період. Зазначений аналіз, дозволяє виділяти провідні сегменти у промисловій галузі з метою ранжування факторів впливу та сформувані систему поточних та довгострокових заходів, які спрямовані на пошук шляхів попередження впливу негативних явищ та процесів, для формування управлінських рішень, пов'язаних з розвитком промислової галузі національної економіки.

Досліджуючи сутнісну характеристику діагностичного аналізу, можемо виділити характерні риси, які властиві саме йому:

- функціональний інструмент фундаментального дослідження;

- багатопараметричний методичний інструментарій для вимірювання індикаторів діяльності у промисловій галузі національної економіки;

- забезпечує виявлення відхилень від заданих параметрів;
- забезпечує поділ на сегментні складові явищ, процесів та об'єктів дослідження;
- зрозумілість, простота та швидкість дослідження;
- виконує роль організуючого аспекту та відображає взаємозв'язок елементів;
- забезпечує можливість прийняття необхідних рішень вже на попередніх етапах дослідження стану та розвитку промислової галузі;
- характерний взаємозв'язок з функціями галузевого регулювання: планування, прогнозування, бюджетування, моніторинг і контролінг;
- забезпечує формування обґрунтованих результатів дослідження;
- взаємний взаємозв'язок з елементами планування та прогнозування на галузевому рівні;
- сегментація результатів діяльності у промисловій галузі національної економіки;
- поєднання з функціями контролінгу;
- дозволяє передбачити та запобігти появі порушень або негативних явищ у промисловій галузі країни.

Вважаємо, що діагностичний аналіз – це цілісна система наукових знань і область практичної діяльності, яка забезпечує дослідження індикаторів та параметрів, які характеризують діяльність промислової галузі національної економіки, для виявлення обставин, що впливають на її стан та розвиток.

Діагностичний аналіз у промисловій галузі національної економіки є одним із видів аналізу господарської діяльності, який має свою концептуальну та теоретико-методологічну підтримку (рис. 1). Відрізняється він змістом, метою, предметом, об'єктом, завданнями та методами. Включає в себе цілісну систему прогресивних способів діагностики, які на базі системного підходу відокремлюють причинно-наслідкові зміни, які відбуваються в галузі у кількісному й якісному виміру впливу факторів або процесів на визначені зміни та розвиток промислової галузі національної економіки.

Методологія діагностичного аналізу у промисловій галузі забезпечує послідовне цілеспрямоване поглиблене проникнення у суть організаційно-господарських процесів:

- дослідження ступеня впливу керуючих параметрів на поведінку і стан господарської системи промислової галузі;
- аналіз робочих параметрів процесів забезпечення;
- аналіз робочих параметрів виробничих процесів;
- аналіз робочих параметрів процесів збуту;
- системні дослідження організаційно-економічних параметрів, найважливіших властивостей господарської системи та режиму її функціонування;
- виокремлення характерних ознак організації галузевої системи управління;
- факторний аналіз об'єктів аналізу;
- сегментний аналіз промислової галузі;
- структурний аналіз окремих галузевих елементів і комунікаційних зв'язків;
- формування інформаційно-аналітичної бази результатів дослідження;
- економіко-математичне моделювання розвитку промислової галузі.

Отже, мета діагностичного аналізу у промисловій галузі національної економіки – підвищення результатів діяльності суб'єктів галузі на основі дослідження впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, та формування поточного і стратегічного плану розвитку промисловості країни.

Основні завдання діагностування результатів діяльності промислового підприємства:

- оцінити стан господарської системи промислової галузі країни, у тому числі в умовах обмеженого інформаційного забезпечення;
- оцінити режим функціонування промислової галузі;
- виявити фактори внутрішнього та зовнішнього впливу на господарське середовище галузі;
- оцінити ефективність та стабільність господарювання у промисловій галузі країни;
- виявити відхилення у фактичних показниках господарювання у галузі, оцінити їх вплив, визначити причини виникнення критичних індикаторів;
- визначити резерви та потенційні можливості збільшення результатів діяльності за всіма напрямками та видами у промисловості країни;
- забезпечити прогнозування динамічного розвитку сегментних складових галузі;
- сформуванню об'єктивного підґрунтя для прийняття ефективних рішень щодо стратегічного розвитку промислової галузі національної економіки.

Основні принципи діагностичного аналізу: комплексність, об'єктивність, достовірність та ефективність.

Об'єктом діагностичного аналізу є господарська діяльність у промисловій галузі національної економіки та її сегментні складові. Суб'єктами діагностичного аналізу виступають будь-які зацікавлені особи.

Предмет діагностичного аналізу – причинно-наслідкові зв'язки господарських явищ і процесів у їх взаємодії.

Підтримку діагностичного аналізу забезпечують:

- інструменти забезпечення – принципи, параметри, обмеження, критерії;
- інструменти багатопараметричного застосування – показники якісної та кількісної орієнтації;
- інструменти функціональної спрямованості – моніторинг, контролінг, планування, прогнозування, бюджетування;
- інструменти моделювання – збалансована система показників, моделі динаміки, факторний аналіз, моделі оптимізації індикаторів.

Діагностичний аналіз складається з чотирьох основних етапів:

- діагностика процесу забезпечення галузі;
- діагностика виробничого процесу;
- діагностика процесу збуту;
- комплексна діагностика стану та розвитку промислової галузі.

Відмітимо, що залежно від ієрархії в управлінні промисловою галузі та її сегментах, цілей, задач та напрямків діагностичного аналізу, а також інформаційного забезпечення, треба виокремити його види: діагностичний експрес-аналіз; діагностичний аналіз функціональних напрямів; комплексний діагностичний аналіз; діагностичний аналіз сегментних складових.

Діагностичний аналіз також повинен досліджувати галузеві результати діяльності за всіма аспектами: економічними, фінансовим; соціальним та екологічним.

Індикатори діагностичного аналізу мають якісну та кількісну орієнтацію співставлення фактичних показників із запланованими, що дозволяє визначити відхилення, дослідити їх причини та фактори впливу.

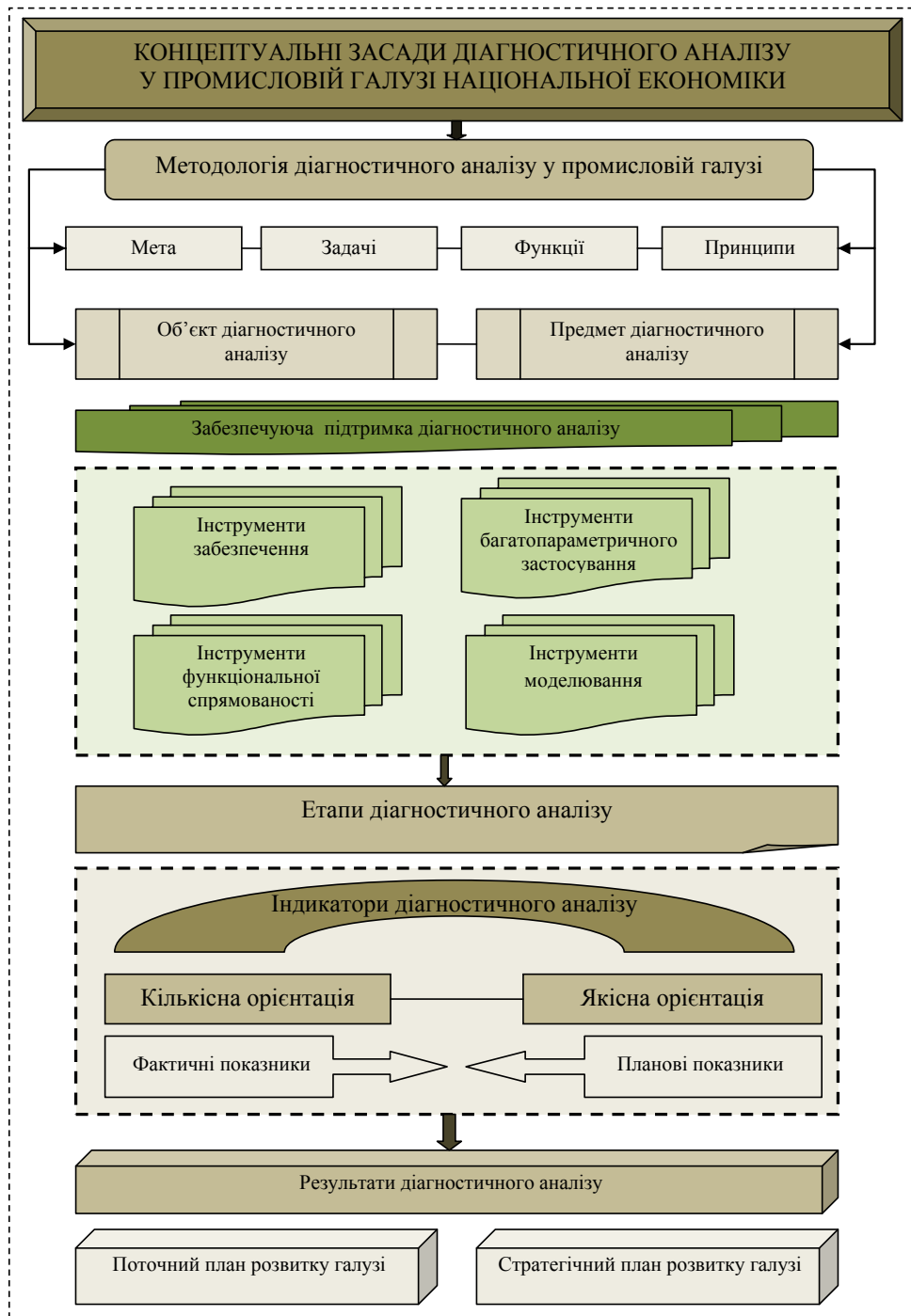

Рис. 1. Концептуальні засади діагностичного аналізу у промисловій галузі національної економіки

Результати діагностичного аналізу забезпечують інформаційно-аналітичне об'єктивне підґрунтя для прийняття ефективних рішень щодо поточного та стратегічного розвитку промислової галузі національної економіки в умовах глобалізації та інтеграції у міжнародне середовище.

Зауважимо, що діагностичний аналіз у промисловій галузі національної економіки повинен займати особливе місце. Попередньо знаючи і оцінюючи абсолютні або відносні відхилення у відповідних процесах і сегментах, знаючи причини та форми їх прояву, фактори впливу можливо з урахуванням вірогідності визначити характер, місце і період виникнення відхилень від заданих параметрів діяльності у промисловості країни.

Висновки. Таким чином, в агресивних та достатньо мінливих умовах сьогодення, діагностичний аналіз як розділ науки, визначив своє місце і значення у системі економічних знань та вмій, які можна і треба використовувати при дослідженні стану та розвитку промисловості країни. На наш погляд, діагностичний аналіз у промисловій галузі національної економіки – це сучасний інструмент системи управління у промисловості країни, який дозволяє в умовах трансформації, у нестійкому бізнес-середовищі, приймати необхідні й ефективні рішення, які стратегічно вплинуть на позитивну динаміку розвитку сегментної складової національного макроекономічного середовища країни.

Діагностичний аналіз забезпечує обґрунтування оперативних, тактичних або стратегічних рішень щодо розвитку промисловості у національному макроекономічному середовищі. Необхідно також відмітити, що діагностичний аналіз базується на принципах порівняння, єдності оцінки та синтезу, прогресивності, виділенні провідного сегмента, системності, варіативності, фактору часу і використовує аналітичну інформацію, яка

спрямовується на динамічний розвиток промислової галузі.

Сучасні інтеграційні процеси та транспарентність національної економіки спонукають до використання діагностичного аналізу у промисловості країни для отримання структурованої, об'єктивної та обґрунтованої різнопланової аналітичної інформації, що дозволить прогнозувати розвиток промислової галузі та забезпечить її конкурентоздатність.

Список використаних джерел:

1. Побережець О.В. Теоретико-методологічні та практичні засади дослідження системи управління результатами діяльності промислового підприємства : монографія. Херсон : Видавництво : Грін Д.С., 2016. 500 с.
2. Масленников Є.І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства : монографія. Одеса : Прес-кур'єр, 2015. 316 с.
3. Румянцева Е.С. Новая экономическая энциклопедия. М.: ИНФРА, 2005. 724 с.
4. Галушко В.П. Управление решения и их формализация. Киев : Ника-Центр, 1983. 302 с.
5. Либерман И.А. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности. М.: РИОР, 2007. 220 с.
6. Marion A. Le Diagnostic d'Entreprise. Paris: Ed. ECONOMICA, 2013. P. 42.
7. Бачурин А.А. Анализ производственно-хозяйственной деятельности автотранспортных организаций. М. : Издательский центр «Академия», 2005. 320 с.
8. Ендовицький Д.А., Щербаков М.В. Зміст попереднього діагностичного аналізу фінансової неспроможності організацій. *Економічний аналіз: теорія і практика*. 2005. № 12. С. 12-14.
9. Савицкая Г.В. Теория анализа хозяйственной деятельности. М: ИНФРА-М, 2006. 281 с.

Мельник Ю. Н.

Мельник Н. Н.

Одесская национальная академия пищевых технологий

Национального университета государственной фискальной службы Украины

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ДИАГНОСТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА В ПРОМЫШЛЕННОЙ ОТРАСЛИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Резюме

В статье исследованы теоретико-методологические основы и концептуальные основы диагностического анализа в промышленной отрасли национальной экономики. Исследована эволюция теоретического осмысления дефиниции «диагностика» в экономической науке. Определены основные функциональные аспекты элемента диагностирования в промышленном секторе национальной экономики. Предложена сущностная характеристика диагностического анализа и выделены характерные черты, присущие именно ему. Сформирована методологическая основа диагностического анализа в промышленной отрасли, которая обеспечивает последовательное целенаправленное углубленное проникновение в суть организационно-хозяйственных процессов отрасли. Предложены концептуальные основы диагностического анализа в промышленной отрасли национальной экономики, в которых определены: цель, предмет, объект, задачи и методы. Сформированы основные этапы диагностического анализа. Определенная инструментальная поддержка диагностического анализа промышленной отрасли.

Ключевые слова: диагностический анализ, экономическое развитие, национальная экономика, промышленность, макроекономическая среда, национальная экономика, глобализация.

Melnyk Yu. M.

Melnyk M. M.

Odessa National Academy of Food Technologies

National State Tax Service University of Ukraine

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF DIAGNOSTIC ANALYSIS IN THE INDUSTRIAL SECTOR OF THE NATIONAL ECONOMY

Summary

The article deals with theoretical and methodological foundations and conceptual foundations of diagnostic analysis in the industrial sector of the national economy. The evolution of theoretical comprehension of the definition of "diagnostics" in economic science is researched. The basic functional aspects of the diagnostic element in the industrial sector of the national economy are determined. The essential characteristic of diagnostic analysis is proposed and the characteristic features that are characteristic to him are singled out. The methodological basis of diagnostic analysis in the industrial sector is formed, which ensures consistent and purposeful in-depth penetration into the essence of organizational and economic processes in the industry. The conceptual bases of diagnostic analysis in the industrial industry of the national economy are proposed, in which the goal, object, object, tasks and methods are defined. The basic stages of diagnostic analysis are formed. Instrumental support for diagnostic analysis of the industrial industry is determined.

Key words: diagnostic analysis, economic development, national economy, industry, macroeconomic environment, national economy, globalization.